

ІНСТИТУЦІЙНА РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОМУ ЗАХИСТІ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Корнієнко Максим Вікторович

*доктор юридичних наук, професор,
перший проректор*

*Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

<https://orcid.org/0000-0002-6420-6169>

У системі захисту прав дітей, які постраждали від збройного конфлікту, критично важливу субсидіарну функцію, поряд із центральними органами державної влади, відіграють недержавні та неурядові організації як інститути громадянського суспільства. Зокрема, їхня визначальна роль полягає у спроможності забезпечувати гнучке та оперативне реагування на динамічні потреби дітей через надання первинної психосоціальної допомоги, організацію реабілітаційних і освітніх програм, а також сприяння реінтеграції внутрішньо переміщених осіб та сімей-біженців у тих сферах, де державні механізми мають об'єктивні обмеження. Багатовекторний функціонал таких організацій реалізується через консолідацію зусиль навколо трьох засадничих мандатів: здійснення безпосередньої гуманітарної інтервенції в кризових зонах; систематичний моніторинг правопорушень для верифікації доказової бази й подальшого притягнення до відповідальності за порушення прав дітей; стратегічна правозахисна адвокація інтересів неповнолітніх на національному та міжнародному рівнях.

Реалізація мандата щодо прямої гуманітарної інтервенції та соціальної підтримки міжнародними неурядовими організаціями базується на оперативній мобілізації спеціалізованих ресурсів у зонах високого ризику для нівелювання деструктивного впливу війни. На прикладі діяльності Save the Children простежується стратегічна орієнтація на забезпечення дитячого розвитку через створення інклюзивних освітніх просторів, розгортання мобільних навчальних хабів та надання первинної соціальної допомоги. Такий комплексний інструментарій спрямований на мінімізацію довгострокових травматичних наслідків конфлікту та подолання чинників гуманітарної кризи задля стабілізації психоемоційного стану постраждалих дітей. Згідно з даними Української мережі за права дитини, діяльність Save the

Children в умовах агресії росії відзначається високою інтенсивністю: протягом перших двох років повномасштабної війни гуманітарною допомогою та критично важливими соціальними послугами було забезпечено понад 900 тис. дітей, що підтверджує ефективність системного підходу до подолання кризових явищ [1;2].

Діяльність неурядових організацій є критично важливою складовою міжнародного механізму фіксації правопорушень та забезпечення правової реституції. Шляхом проведення незалежних моніторингових місій у зонах конфлікту міжнародні правозахисні структури здійснюють систематичний збір та верифікацію доказової бази щодо воєнних злочинів, вчинених зокрема проти дітей. Звіти таких організацій, як Human Rights Watch та Amnesty International, виконують роль фундаментальної доказової бази у фіксації системних порушень прав дитини. Наприклад, документування фактів примусового переміщення вихованців інтернатних закладів та тиску на освітній процес на тимчасово окупованих територіях України дозволяє кваліфікувати такі дії як воєнні злочини згідно з нормами міжнародного права. Завдяки високому рівню верифікації ці матеріали залучаються Міжнародним кримінальним судом та іншими моніторинговими інституціями як допоміжні джерела інформації для встановлення обставин злочинів в умовах російсько-української війни [3].

Функціонування неурядових організацій у напрямі адвокації та логістики реінтеграції охоплює комплексне представництво інтересів дітей на всіх рівнях – від органів місцевого самоврядування до міжнародних інституцій, включаючи структури ООН. Спеціалізовані організації, зокрема War Child, реалізують стратегії системної психологічної та соціальної реабілітації неповнолітніх, які постраждали від бойових дій або піддалися примусовому залученню до збройних конфліктів. Важливою складовою цього процесу є виконання неурядовими організаціями функцій ключової логістичної ланки у процедурах воз'єднання сімей. У тісній координації з державними органами національні неурядові організації здійснюють ідентифікацію, пошук та супровід повернення депортованих українських дітей, забезпечуючи конфіденційність та оперативність дій. Завдяки гнучким операційним протоколам ці структури здатні залучати міжнародні волонтерські мережі та приватні ресурси для швидкого юридичного супроводу й фізичного транспортування дітей без розголошення даних, що є критично важливим для їхньої безпеки.

Отже, у системі забезпечення та захисту прав дітей, які постраждали від збройного конфлікту, недержавні та неурядові організації виконують системоутворюючу субсидіарну функцію, що доповнює та посилює інституційну спроможність держави. Їхня діяльність, реалізована через

гуманітарну інтервенцію, незалежний моніторинг і документування правопорушень, а також стратегічну правозахисну адвокацію та реінтеграційний супровід, формує цілісний механізм реагування на комплексні виклики війни. На прикладі діяльності Save the Children, Human Rights Watch, Amnesty International та War Child простежується, що поєднання оперативної соціальної підтримки, високих стандартів верифікації доказів і системної адвокації забезпечує не лише мінімізацію гуманітарних та психотравматичних наслідків конфлікту, але й сприяє формуванню належної доказової бази для міжнародно-правової відповідальності та відновлення порушених прав дитини. Таким чином, неурядовий сектор виступає невід'ємним елементом багаторівневого механізму захисту, що забезпечує як невідкладне реагування, так і довгострокову правову та соціальну реституцію.

Література

1. Save the Children. Українська мережа за права дитини. URL: <https://childrights.org.ua/members/save-the-children/> (дата звернення: 01.02.26)
2. Ukraine.Médecins Sans Frontières. URL: <https://www.msf.org/ukraine> (дата звернення: 02.02.26)
3. Ukraine: Children's education is one more casualty of Russian aggression. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/7508/2023/en> (дата звернення: 10.02.26)
4. War Child. URL: <https://www.warchild.net/> (дата звернення: 10.02.26)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-607-5-17>

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕТОРІВ ПРИ БУДІВНИЦТВІ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ

Коросд Сергій Олександрович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
виконуючий обов'язки президента,
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Правове регулювання відносин в сфері інвестування та фінансування будівництва об'єктів нерухомості умовно можна поділити на два періоди – до набрання чинності Законом України «Про гарантування